

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kokko, Jani

Title: Kirja-arvio : Ihanteiden kansakunta – Amerikan Yhdysvaltojen historia

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Valtiotieteellinen yhdistys

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

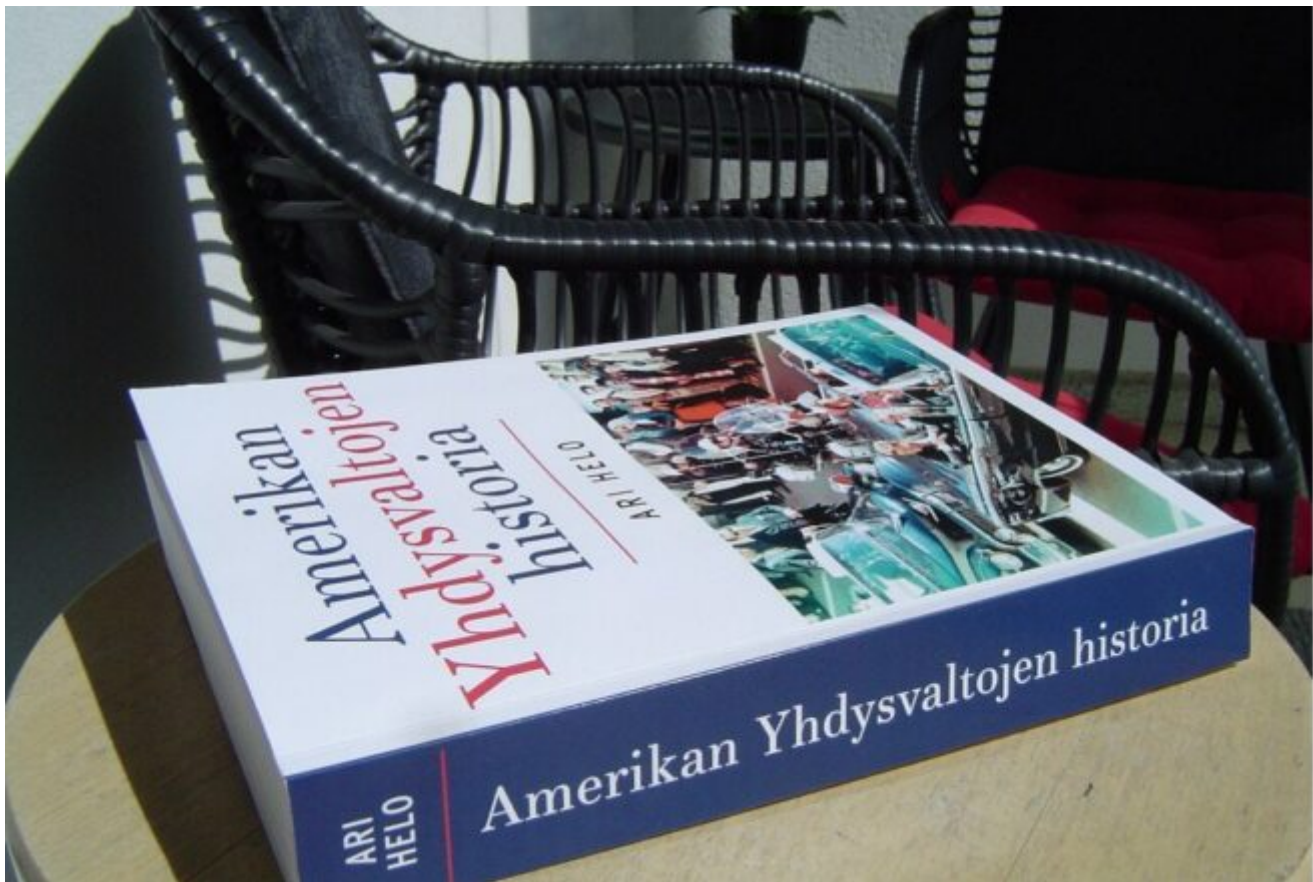
Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Kokko, J. (2023, 16.1.2023). Kirja-arvio : Ihanteiden kansakunta – Amerikan Yhdysvaltojen historia. *Politiikasta*. <https://politiikasta.fi/kirja-arvio-ihanteiden-kansakunta-amerikan-yhdysvaltojen-historia/>

Kirja-arvio: Ihanteiden kansakunta – Amerikan Yhdysvaltojen historia

16.1.2023 / Jani Kokko / Artikkelit, Arviot / Historia, kirjallisuus, politiikka, Yhdysvallat / 6 minuutiksi luettavaa

Aatehistorian ja Pohjois-Amerikan tutkimuksen dosentti Ari Helon suurteos taustoittaa Yhdysvaltain nykyiseen kahtiajakoon johtaneen pitkän historian aatehistoriallisesta näkökulmasta.

Helo, Ari (2022): *Amerikan Yhdysvaltojen historia*. Helsinki: Nord Print, 632 s.

Aurinkoinen päivä Dallasissa 22.11.1963. Avoauto, hymyilevä presidentti sekä vaaleanpunaisessa puvussa sädehtivä ensimmäinen nainen. Tämä kuva piirtyy ensimmäisenä

lukijan silmille, kun katsoo uusimman suomalaisen Yhdysvaltain historiaa käsittelevän teoksen kansikuvaa.

Suomalaisten arjessa Yhdysvallat on jopa tiedostamatta vahvasti läsnä. Amerikkalainen kulttuuri, kansainvälinen kauppa sekä maan asema ainoana todellisena supervaltana tuovat Yhdysvallat lähelle Suomea ja suomalaisia.

Harva suomalainen osaa kertoa, kuinka Euroopan komissio muodostetaan parlamenttivaalien jälkeen. Huomattavasti useampi osaa kertoa, kuinka valitsijamiehet jakautuvat Yhdysvaltain presidentinvaaleissa. Mutta tunnemmeko kuitenkin Yhdysvaltoja syvällisesti?

Tietokirjalle perinteinen rakenne

Viime vuosina Suomessa on ilmestynyt useiden tutkijoiden ja toimittajien kirjoittamia teoksia, jotka ovat inspiroituneet **Donald Trumpin** noususta Yhdysvaltain presidentiksi ja maan sisäpoliittisesta kaaoksesta. Sinällään tämä ei ole ihme, sillä Trump myy. Nämä teokset tarjoavat kuitenkin populaarin ja pintapuolisen raapaisun amerikkalaiseen todellisuuteen.

Usein teokset edustavat yhteiskuntapoliittista näkökulmaa, tai mediallinen ote on niissä vahvasti läsnä. Mediallisessa otteella tarkoitetaan tässä yhteydessä toimittajille tyypillistä nykypäivään sijoittuvaa kuvausta Yhdysvaltain politiikasta – vailla syvällistä kerrontaa.

Aatehistorian ja Pohjois-Amerikan tutkimuksen dosentti **Ari Helon** syksyllä 2022 ilmestynyt suurteos *Amerikan Yhdysvaltojen historia* ei kuulu tähän sarjaan. Jo pelkästään teoksen nimi antaa selvyuden siitä, että nyt ollaan todellisen historian äärellä.

Teos vie lukijan yli 600 sivun pituiselle matkalle siirtokuntien perustamisesta aina nykypäivään saakka ja piirtää pitkän aatehistoriallisen kaaren kansakunnan kehityksessä. Osuutensa saavat kansakunnan levittäytyminen kohti länttä, verinen sisällissota, kultainen aikakausi ja teollistuminen sekä 1900-luvun kansainväliset ja sisäpoliittiset muutokset, jotka ovat nostaneet Yhdysvallat keskeiseksi maailmanvallaksi.

Vahva aatehistoriallinen näkökulma on eittämättä Helon tuoreimman teoksen mielenkiintoisinta antia ja auttaa ymmärtämään, miksi Yhdysvallat toimii edelleen samojen periaatteiden ja rakenteiden ohjaamina kuin kansakuntaa perustettaessa.

Rakenteellisesti teos on juuri sellainen kuin voi kuvitella, vaikkakin alun tiivis esihistoriallinen teos vaikuttaa hieman päälleliimatulta, ja teoksen olisi hyvin voinut aloittaa suoraan siirtokuntakautta käsittelevästä luvusta. Tämän jälkeen edetään hyvin kronologisesti Yhdysvaltain historiallinen aikakausi kerrallaan. Kansakunnan syntyhistorian vuosikymmenet sekä viimeiset parikymmentä vuotta on pilkottu pienemmiksi luvuiksi.

Luonnollisesti teoksen ensimmäisiltä sivuilta löytyy Yhdysvaltain kartta osavaltioiden unioniin liittymisvuosineen ja erotettuna alkuperäiset 13 siirtokuntaa, joita ei kuitenkaan ole kuvattu alkuperäisten rajojen vaan nykyisten osavaltioiden mukaan. Kyseessä on pieni yksityiskohta, mutta se kiinnittää huomion. Liitteinä on luonnollisesti Yhdysvaltain itsenäisyysjulistus sekä perustuslaki siihen kuuluvine lisäyksiin.

Teos tuo nopealla vilkaisulla mieleen toisen Yhdysvaltain historiaa käsittelevän järkäleen, Helsingin yliopiston Yhdysvaltain tutkimuksen emeritusprofessori **Markku Henrikssonin** vuonna 2021 julkaistun *Tähtilipun maa: Yhdysvaltain alueen historia*. Merkittävin ero Henrikssonin kirjaan on Helon aatehistoriallisuuteen painottuva ote. Hänen asiantuntemuksestaan juuri aatehistorian tuntijana on saatu nauttia jo aiemmin teoksen *Yhdysvaltain demokratian synty* (2014) parissa.

Vahva aatehistoriallinen näkökulma on eittämättä Helon tuoreimman teoksen mielenkiintoisinta antia ja auttaa ymmärtämään, miksi Yhdysvallat toimii edelleen samojen periaatteiden ja rakenteiden ohjaamina kuin kansakuntaa perustettaessa.

Yhdysvallat on ensisijaisesti tasavalta, eikä demokratia

Helo nostaa hyvin esille, miten Yhdysvallat perustettiin tasavallaksi eikä demokratiaksi. Se on keskeinen huomio, joka auttaa ymmärtää Yhdysvaltain politiikkaa ja vaalijärjestelmää vielä tänäkin päivänä. Tähän kansakunnan perustajaisät hakivat esimerkin antiikin maailmasta ja Rooman tasavallasta, jonka katsottiin edustavan parhaiten vapaiden miesten johtamaa maata. Demokratiaa puolestaan pidettiin epäsovivana järjestelmänä maantieteellisesti laajalle ja moninaiselle kansakunnalle.

Jos Yhdysvallat olisi lähtökohtaisesti demokratia eikä tasavalta, niin vuoden 2016 presidentinvaalien lopputulos olisi ollut toisenlainen. Puhtaasti demokraattisessa järjestelmässä 2,9 miljoonaa ääntä enemmän saanut **Hillary Clinton** olisi valittu presidentiksi Donald Trumpin sijaan. Tässä järjestelmässä valittiin kuitenkin se, joka sai enemmistön valitsijamiehistä.

Tähän liittyy olennaisesti myös liittovaltioon pohjautuva hallinto. Helon näkökulmasta liittohallitus ei ole luonut osavaltioita vaan päinvastoin. Suomalaisesta käännöksestä huolimatta osavaltiot eivät ole jonkun osia vaan riippumattomia valtioita, jotka ovat päättäneet muodostaa liittovaltion. Tässä suhteessa teos auttaa murtamaan virheellistä suomalaista näkökulmaa osavaltioiden oletetusta alisteisesta suhteesta liittohallitukseen.

Helo nostaa hyvin esille, miten Yhdysvallat perustettiin tasavallaksi eikä demokratiaksi. Se on keskeinen huomio, joka auttaa ymmärtää Yhdysvaltain politiikkaa ja vaalijärjestelmää vielä tänäkin päivänä.

Tätä havainnollistaa kuluneena vuonna osavaltioiden reaktiot esimerkiksi Yhdysvaltain korkeimman oikeuden aborttioikeuden rajaamisen päätös, jossa korkeimman oikeuden enemmistö katsoi, että koska perustuslaissa aborttia ei ole määritelty liittovaltion päätösvaltaan, niin sitä koskevat linjaukset kuuluvat osavaltioiden päätösvaltaan. Osavaltiot ovat sitten käyttäneet tätä ratkaisua monipuolisesti kiristämällä tai lieventämällä aborttisäädöksiä.

Tasavaltalaisuuden ohella teos antaa lukijalle mahdollisuuden pohtia Yhdysvaltain järjestelmän olemusta myös perustuslain näkökulmasta. Kuten Helo itsekin teoksessa toteaa, liittovaltioon pohjautuva tasavalta pystyi parhaiten turvaamaan vapaiden miesten perustavanlaatuiset oikeudet kuten sanan- ja lehdistönvapauden sekä maan kehityksessä vahvasti vaikuttavan uskonnonvapauden.

Helon tausta Yhdysvaltain aatehistorian tutkijana sekä erityisesti perustajaisä **Thomas Jeffersonin** ajattelun ymmärtäjänä näkyy teoksen alkupuolen erityisen vahvassa analyttisessä osiossa, jossa käydään hyvinkin yksityiskohtaisesti lävitse perustamiskauden tapahtumat sekä suurimmat poliittiset konfliktit federalistien ja republikaanien välillä.

Federalistit ja republikaanit olivat Yhdysvaltain perustamiskauden pääpuolueiden kannattajia, joiden merkittävin näkemysro koski liittohallituksen valtaa suhteessa osavaltioihin. Tuon ajan republikaanit eivät kuitenkaan ole yhteydessä nykypäivään republikaaneihin ja Republikaaniseen puolueeseen, joka perustettiin vasta 1854.

Mitä lähemmäksi nykypäivää siirrytään, sitä enemmän kirjassa kuvaillaan yhteiskunnallisia muutoksia niiden suoran analysoinnin sijaan. Yhdysvaltain historiasta kiinnostuneiden

lukunautintoa tämä ei kuitenkaan vähennä, sillä aikakaudesta on pystytty nostamaan esille juuri Yhdysvaltain kehityksen kannalta keskeiset tapahtumat.

Todellisuus ihanteiden tiellä

Yhdysvaltain olemassaolo on aina ollut tasapainoilua idealismin ja realismin välillä. Tämä tulee konkreettisesti esille erityisesti Helon teoksen siinä vaiheessa, kun hän käy lävitse Yhdysvaltain laajentumista kohti länttä ja törmäämistä alkuperäiskansojen kanssa.

Laajentuminen katsottiin osaksi kaitselmuksen johdatusta (engl. *Manifest Destiny*) ja se oikeutettiin ihanteiden tasolla sivistyksen levittämisessä. Valkoiset amerikkalaiset omaksuivat intiaanien ”suuren isän” roolin pyrkien hävittämään heidän alempiarvoisenaan pitämänsä kulttuurin ja alistaakseen heidät osaksi länsimaista kulttuuria. Toisena esimerkkinä ihanteiden ja todellisuuden ristiriidasta voidaan pitää orjuutta ja sisällissotaa.

Idealismin ja realismin ristiriita ei näkynyt pelkästään 1800-luvulla, vaan vaikutti Yhdysvaltain historiassa myös seuraavalla vuosisadalla, kun Yhdysvallat laajentui merien taakse Espanjaa vastaan käydyn sodan seurauksena ja liitti valtansa alle Kuuban, Puerto Ricon sekä Filippiinit. Amerikkalaisia arvoja ja ihanteita vietiin tähtilipun johdattamana väkipakolla ja paikallisen väestön näkökulmasta verisin seurauksin. Vaikka samanlaista maa-alueiden haltuunottoa ei enää nähty ensimmäisen ja toisen maailmansodan jälkeen, suurvaltapolitiikan raaka todellisuus on vaikeuttanut ihanteiden puolustamista.

Ari Helo on ottanut historiantutkijalle kuuluvan roolin. Hän ei asetu kummallekaan puolelle, vaan positioi itsensä keskelle. Se on radikaali vaihtoehto nykypäivän keskustelukulttuurissa, jossa pyritään ennen kaikkea hakemaan vastakkainasettelua.

Luonnollisesti Helon teokseen mahtuu myös Yhdysvaltain moraalista johtajuutta korostavien roolien käsittelyä kuten Euroopan pelastaminen ensin militaristiselta ja toiseksi fasisiselta Saksalta sekä Läntisen Euroopan pitäminen vapaana ja demokraattisena kommunismin uhkaa vastaan kylmän sodan aikana. Se, tehtiinkö Euroopan pelastaminen ensisijaisesti vapauden ja demokratian turvaamiseksi vai enemmän taloudellisen ylivallan ja amerikkalaisuuden levittämiseksi, jää lukijan ratkaistavaksi.

Tässä ajassa Yhdysvaltain politiikkaa käsittelevä teos ei olisi mitään, jos siinä ei mainittaisi kulttuurisotia ja ideologista vastakkainasettelua. Edustajanhuoneen puhemieheksi nousseen **Newt Gingrichin** johtamien republikaanien valtaannousu ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin 1990-luvun alkupuolella vahvisti ideologioiden valtataistelua Yhdysvalloissa ja sai konservatiivit sekä liberaalit kaivautumaan poteroihinsa. Poliittinen keskusta on käytännössä kadonnut ja ääripäät ruokkivat polarisaatiota, jonka yhtenä huipentumana voidaan pitää Donald Trumpin valtaannousua.

Suomalaiselle tutkijalle helpoin tie käsitellä Amerikan kulttuurisotaa olisi ottaa selkeästi kantaa liberaalin järjestyksen puolesta ja kaataa kaikki ongelmat valkoisen vallan syyliin. Ari Helo ei ole kuitenkaan valinnut helpointa reittiä, vaan ottanut historiantutkijalle kuuluvan roolin. Hän ei asetu kummallekaan puolelle, vaan positioi itsensä keskelle. Se on radikaali vaihtoehto nykypäivän keskustelukulttuurissa, jossa pyritään ennen kaikkea hakemaan vastakkainasettelua.

Viime vuosien aikana tilaa saanutta ja osittain Suomeenkin rantautunutta woke-ideologiaa Helo ei myötäile, vaan argumentoi kirjan myöhemmissä luvuissa ideologian kannattajien kehitelleen itselleen sopivan narratiivin Yhdysvaltain sisäisistä ongelmista. Heidän ajattelussaan ongelmien syynä on perinteinen valkoinen eliitti, joka ei ole kiinnostunut vähemmistöjen aseman parantamisesta, oli sitten kyseessä terveydenhuolto tai vaalijärjestelmä.

Vierailevat äänet sivuosassa?

Ari Helo ei ole teoksen ainoa kirjoittaja, vaan teoksessa on myös muiden tutkijoiden kirjoittamia esseitä. Ne edustavat temaattisesti hyvin samanlaista lähestymistapaa amerikkalaiseen kulttuuriin kuin Henrikssonin edellä mainitussa teoksessa. Näissä esseissä professori **Sami Pihlström** käsittelee amerikkalaista pragmatismia, professori **Mikko Saikku** Yhdysvaltain luonnonsuojelua, emeritusprofessori **Bo Pettersson** amerikkalaista kirjallisuutta ja **Kimmo Laine** elokuvateollisuutta.

Esseet keskittyvät tiettyihin teemoihin, eivätkä suoraan edusta teoksen aatehistoriallista otetta. Ne rikkovat teoksen rakennetta ja johdattavat lukijan sivuraiteille. Teos on hyvä jo sellaisenaan, eikä olisi sinänsä kaivannut neljän ulkopuolisen kirjoittajan esseitä.

Jani Kokko on väitöskirjatutkija Historian ja etnologian laitoksella Jyväskylän yliopistossa.

[← Edellinen Artikkel](#)

Läs också

Venäjän joukkotuhoaseet ja hyökkäyssota Ukrainassa, osa 2

13.1.2023

Huutavan ääni sotesta – äänestäjien ajatuksia Lapin ja Kainuun aluevaaleista

11.1.2023

Pandemia uudistaa teoreettista keskustelua poikkeustoimista

9.1.2023

Kirjoittajasta

Jani Kokko

Jani Kokko on väitöskirjatutkija Historian ja etnologian laitoksella Jyväskylän yliopistossa.

Kommentoi

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kirjoita tähän..

Nimi*

Sähköpostiosoite*

Kotisivun osoite

Lähetä kommentti »

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

demokratia Suomi Venäjä Euroopan unioni populismi

Yhdysvallat Retoriikka Turvallisuuspolitiikka Media Maahanmuutto

ilmastonmuutos Tutkimus Yliopisto Eurooppa Tasa-arvo Terrorismi talous Ulkopolitiikka

Vaalianalyysit Ranska DocPoint Puolueet Ihmisoikeudet Ympäristöpolitiikka Aktivismi Identiteetti Uskonto Äärioikeisto

Kysy politiikasta Historia Ukrainan kriisi sukupuoli Sosiaalinen media työ Turkki nuoret Perussuomalaiset Tutkijavideot pakolaisuus

osallistuminen

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

Avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Poliitikasta
Podcast Osa 1.

37:02

131

Poliitikasta - Podcast Osa 1.

Poliitikasta - Podcast Osa 2.

Poliitikasta - Podcast: Historian tut...

Poliitikasta - Poliitikasta kymmenen...

Poliitikasta - Luokkasamastuminen ...

Poliitikasta - Apuraha, tunteet ja po...

Poliitikasta - Vuosi Bidenia Trumpin...

Poliitikasta - Vuosi Bidenia Trumpin...

Latest tracks by [Poliitikasta](#)

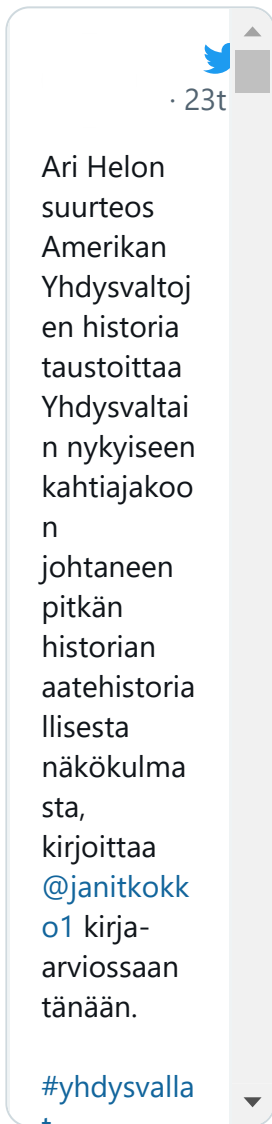
[Privacy policy](#)

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä

Seuraa meitä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)

[Mikä?](#)

[Arkisto](#)

[Videot](#)

[Tapahtumat](#)

[Podcastit](#)

[Toimitus](#)

[Kirjoittajat](#)

[Poliitikasta kouluissa](#)

[Terms & Privacy Policy](#)

Onko sinulla kysyttävää?

Ota yhteyttä

Copyright © 2023 Poliitikasta ISSN 2323-7090: Terms & Privacy Policy